

Metodologie vědy a výzkumu VÝZKUMNÝ NÁSTROJ

Mgr. Dana Dolanová, Ph.D.
dana.dolanova@med.muni.cz

Tato prezentace je autorským dílem vytvořeným zaměstnanci Masarykovy univerzity. Studenti předmětu mají právo poříditi si kopii prezentace pro potřeby vlastního studia.

Jakékoliv další šíření prezentace nebo její části bez svolení Masarykovy univerzity je v rozporu se zákonem.

Výběr výzkumného nástroje

- Složitý proces
- Výchozí bod - určit a definovat konstrukty a proměnné, které chceme měřit
- Poté následuje průzkum dostupných typů nástrojů a jejich vlastností (validita, reliabilita, proveditelnost)
- Průzkum dostupných nástrojů – využití v předchozích studiích

Nejčastěji používané výzkumné nástroje

- **Dotazníky:** Slouží k získání kvantitativních dat od respondentů. Dotazníky mohou být uzavřené (s pevně danými odpověďmi) nebo otevřené (s volnými odpověďmi).
 - **Rozhovory:** Slouží k získání kvalitativních dat od respondentů. Rozhovory mohou být strukturované (s pevně danými otázkami) nebo nestrukturované (s volným průběhem).
 - **Pozorování:** Slouží k získání kvantitativních nebo kvalitativních dat z pozorovaných situací. Pozorování mohou být strukturovaná (s pevně danými kategoriemi) nebo nestrukturovaná (s volným popisem).
- Při výzkumu se také často používají další nástroje, jako jsou **analýzy dokumentů, fokusové skupiny, experimenty** a další.

Metody sběru empirických dat

- jedná se o souhrn postupů pro získání dat

- některé z procedur sběru empirických dat

- používání techniky

MUSÍ ODPOVÍDAT = BÝT ADEKVÁTNÍ

- požadavkům spolehlivosti a platnosti konkrétního empirického výzkumu

Pozorování

Pozorování

soustředěné a cílené sledování se záměrem něco poznat, zjistit, vyzkoumat

spadá mezi základní techniky sběru informací

nejčastěji se používá při studiu sociálních interakcí, postojů k práci, komunikace apod.

všechna zjištění musí být zachycována v protokolech, denících apod.

technika pozorování je velmi náročná na čas a vyžaduje specifické schopnosti a dovednosti výzkumníka

Pozorování - typy

- zúčastněné a nezúčastněné
- skryté a zjevné
- přímé a nepřímé
- naturalistické pozorování vs. pozorování v umělé situaci
- strukturované vs. nestrukturované pozorování

Pozorování – definice typů (1)

Zúčastněné pozorování

- výzkumník se stává určitou dobu součástí zkoumaného prostředí, (často žije několik týdnů i měsíců vdané komunitě).
- využívají především sociální antropologové, etnografové a sociologové, kteří zkoumají např. životní styl, tradice, zvyklosti lokální komunity apod.
- **PROBLÉMY – etické, nekritické ztotožnění**

Nezúčastněné pozorování

- výzkumník pozoruje jevy, aniž se sám v pozorovaném ději angažuje, nezasahuje do dění.

Skryté pozorování

- u skrytého pozorování není pozorovaný objekt uvědoměn o tom, že je pozorován.
- výzkumník tak může zaznamenat takové projevy chování, které jsou blízké skutečnosti.
- Hawthornův efekt – lidé mění své chování, pokud vědí, že jsou pozorováni.
- každý má právo se rozhodnout, zda si přeje být účastněn výzkumu.

Zjevné pozorování

- účastníci na straně pozorovaného objektu vědí, že jsou pozorováni.
- nevýhodou může být nedostatečné přirozené chování pozorovaných objektů.

Pozorování – definice typů (2)

Přímé pozorování

- je sledování jevu přímo v daném čase
- ve zdravotnickém výzkumu je nejčastější

Nepřímé pozorování

Při nepřímém pozorování zpracováváme informace, které:

- jsme dříve zaznamenali (audiovizuální záznam)
- mohou být časově nedostupné při přímém pozorování

Strukturované pozorování

- Výzkumník se soustředí na předem vymezené a určené jevy.

Nestrukturované pozorování

- Není dopředu přesně určené
- Připouští otevřenost k neočekávaným situacím

Záznamový arch

- formulář většinou **podobný dotazníku**, který při interview slouží tazateli ke kladení otázek a k záznamu odpovědí.
- Někdy se tak nazývá i **pomůcka používaná při přímém pozorování**, obsahující pozorované kategorie.
- pro interview obsahuje buď **přesné formulace otázek** různých typů, nebo jen **naznačení dotazů**, vodítko, jak otázky tvořit. Kromě toho obsahuje **instrukce určené spec. pro tazatele** a místa (kolonky) k záznamu odpovědí (číselnému i slovnímu).
- zajišťuje větší či menší míru standardizace rozhovoru. Na rozdíl od dotazníku není předkládán přímo dotazovanému. Zpravidla je doprovázen dalšími metodickými pokyny pro tazatele, které se týkají výběru respondentů, způsobu provedení interview, kontroly vyplnění a způsobu předávání formulářů apod.

Protokol

Základní profil sledovaného pacienta

Iniciály pacienta	☐
Věk	☐
Pohlaví	☐ Muž ☐ Žena
Diagnóza	☐
Naléhavost operace	☐ Akutní ☐ Plánovaná
Chirurgická oblast	☐ Hrudní ☐ Břišní ☐ Cévní
Operační výkon	☐
Délka operace	☐
Operační ztráty	☐
Vedlejší diagnózy	☐
Chronická medikace	☐
Mineralogram PŘED operaci	☐ Na.....mmol/l ☐ K.....mmol/l ☐ Cl.....mmol/l
Mineralogram PO operaci	☐ Na.....mmol/l ☐ K.....mmol/l ☐ Cl.....mmol/l

Sledované parametry na CHIR JIP 1,2	1. den	2. den	3. den	4. den	5. den
Pooperační den	č...	č...	č...	č...	č...
Hladina K+	R: P: V:	R: P: V:	R: P: V:	R: P: V:	R: P: V:
Příjem tekutin	Infuze: KD: Per os: NGS: NJS: PEG:	Infuze: KD: Per os: NGS: NJS: PEG:	Infuze: KD: Per os: NGS: NJS: PEG:	Infuze: KD: Per os: NGS: NJS: PEG:	Infuze: KD: Per os: NGS: NJS: PEG:
Výdej tekutin	NGS: PMK: Drény: Zvracení: Pocení: Stomie: Krvácení:	NGS: PMK: Drény: Zvracení: Pocení: Stomie: Krvácení:	NGS: PMK: Drény: Zvracení: Pocení: Stomie: Krvácení:	NGS: PMK: Drény: Zvracení: Pocení: Stomie: Krvácení:	NGS: PMK: Drény: Zvracení: Pocení: Stomie: Krvácení:
Bilance tekutin	CP: CV: KB:	CP: CV: KB:	CP: CV: KB:	CP: CV: KB:	CP: CV: KB:
Vyšetření					
Odběr krve	Žilní Arteriální CŽK	Žilní Arteriální CŽK	Žilní Arteriální CŽK	Žilní Arteriální CŽK	Žilní Arteriální CŽK
Hemolýza					
Invasivní vstup	PŽK CŽK	PŽK CŽK	PŽK CŽK	PŽK CŽK	PŽK CŽK
Forma substituce	p.o. i.v.	p.o. i.v.	p.o. i.v.	p.o. i.v.	p.o. i.v.
Dávkování	tbl p.o. : LD: INF:	tbl p.o. : LD: INF:	tbl p.o. : LD: INF:	tbl p.o. : LD: INF:	tbl p.o. : LD: INF:
Kontrola	á 12h á 24h	á 12h á 24h	á 12h á 24h	á 12h á 24h	á 12h á 24h
Farmakoterapie					

1 MANAGMENT HYPOKALÉMIE NA ODDĚLENÍ CHIR JIP 1,2

ZÁZNAMOVÝ ARCH č....

Oddělení:

ZÁKLADNÍ ÚDAJE

Věk	☐
Váha (kg)	☐
Pohlaví	☐ Žena ☐ Muž
Den hospitalizace	☐
Pooperační den	☐
Hlavní diagnóza	☐
Chirurgická oblast	☐ Cévní ☐ Hrudní ☐ Břišní ☐ Endokrinní ☐ Jiná.....
Naléhavost operace	☐ Akutní ☐ Plánovaná ☐ Není indikováno operační řešení
Přidružená onemocnění	☐ Renální insuficience ☐ ICHS ☐ Cirhóza jater ☐ Diabetes mellitus ☐ Jiná
Riziková léčiva	☐ Diuretika ☐ ACE inhibitory ☐ Antagonisti receptoru angiotensinu II ☐ Suxamethonium ☐ Jiná
Intermitentní nebo kontinuální eliminační metody	☐ Ano ☐ Ne

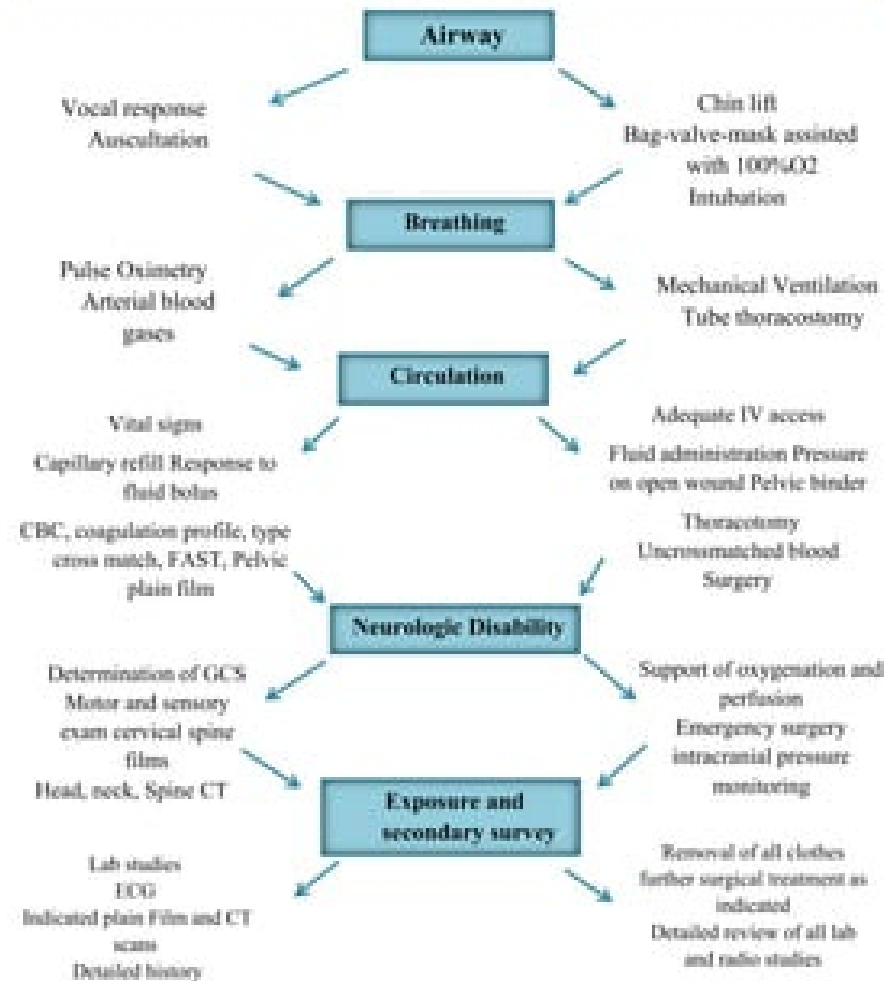
MANAGMENT HYPOKALÉMIE

14 Řízení substituce K+	☐ Lékař ☐ Sestra pro intenzivní péči (ARIP) ☐ Všeobecná sestra se specializovanou způsobilostí v oboru intenzivní péče (Mgr.)
----------------------------	--

Za jak dlouho proběhla kontrola draslíku?	☐ Následující ranní odběry ☐ Večerní odběry ☐ Odběry za 4-6h po intervenci ☐ Jiné
Kontrolní hladina K+ po intervenci	☐ K.....mmol/l
Byla intervence úspěšná?	☐ Ano ☐ Ne
Bylo monitorováno EKG v průběhu terapie?	☐ Ano ☐ Ne
Byly sledovány hodnoty i jiných iontů?	☐ Na ☐ Cl ☐ P ☐ Mg ☐ Urea ☐ Kreatinin
Bylo dodržováno maximální koncentrace K+ do PŽK nebo CŽK?	☐ Ano ☐ Ne
Byla dodržována rychlost podávání K+	☐ Ano ☐ Ne
FORMA SUBSTITUCE	
Forma podání	☐ Perorálně ☐ Intravenózně
Invazivní vstup	☐ PŽK ☐ 2x PŽK ☐ CŽK
Typ intravenózního podání	☐ Pomocí lineárního dávkovače ☐ Pomocí infuze doplněné o KCl 7,45%
Ve kterém infuzním roztoku byl draslík doplněn?	☐
V případě perorální substituce, jaký byl zvolen léčivý přípravek a jeho dávkování?	☐
Byla v průběhu substituce draslíku i	☐ Ano ☐ Ne

RIZIKOVÉ FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ HLADINU K+ ZA 24h	
Odpady ze žaludeční sondy	☐ Ano (.....ml) ☐ Ne
Diuréza za 24h	☐ml
Průjmy	☐ Ano ☐ Ne
Sekrece z drénů	☐ Ano (.....ml) ☐ Ne
Zvýšené pocení	☐ Ano ☐ Ne
Zvracení	☐ Ano ☐ Ne
Zvýšená sekrece ze stomie	☐ Ano ☐ Ne
Byl podáván v průběhu infuzní roztok s inzulínem	☐ Ano ☐ Ne
Dýchání	☐ Spontánní ☐ Oxygenoterapie ☐ Umělá plicní ventilace (UPV)
Zvolený typ ventilačního režimu v případě UPV	☐

Trauma Protocol in I.C.U

Checklist

Příklady

Clinic name:		LOCATION
Cultural Background:		COMPLETE ALL DETAILS OR AFFIX PATIENT LABEL HERE
Refugee Status:		
ACE: Adverse Childhood Experiences – Check List		
ACE Category	Identified (tick ✓ if yes)	
• Physical abuse		
• Emotional abuse		
• Child sexual abuse		
• Neglect		
• Parental drug abuse		
• Parental incarceration		
• Parental mental health issues		
• One or no parents, parental separation or divorce		
• Domestic violence		
• Housing instability		
• Foster care system (history or current)		
• Intrauterine drug exposure/Neonatal Abstinence Syndrome		
• Family & Community Services (FACS) or other child protection services involvement		
• Exposure to traumatic event in the past (e.g. fire, explosions, war experience, detention)		
Total number of ACE categories identified		
Does the client have ≥4 ACE categories identified?	☐ Yes	☐ No
If yes, has action been taken?	☐ Yes	☐ No

COMMUNITY PAEDIATRICS ACE CLINICAL INDICATOR

TRIAL FORM

Adverse Childhood Experience Survey		
QUESTION	Yes	No
Did a parent or other adult in the household often or very often... Swear at you, insult you, put you down, or humiliate you? or Act in a way that made you afraid that you might be physically hurt?		
Did a parent or other adult in the household often or very often... Push, grab, slap, or throw something at you? or Ever hit you so hard that you had marks or were injured?		
Did an adult or person at least 5 years older than you ever... Touch or fondle you or have you touch their body in a sexual way? or Attempt or actually have oral, anal, or vaginal intercourse with you?		
Did you often or very often feel that ... No one in your family loved you or thought you were important or special? or Your family didn't look out for each other, feel close to each other, or support each other?		
Did you often or very often feel that ... You didn't have enough to eat, had to wear dirty clothes, and had no one to protect you? or Your parents were too drunk or high to take care of you or take you to the doctor if you needed it?		
Were your parents ever separated or divorced?		
Was your mother or stepmother: Often or very often pushed, grabbed, slapped, or had something thrown at her? or Sometimes, often, or very often kicked, bitten, hit with a fist, or hit with something hard? or Ever repeatedly hit over at least a few minutes or threatened with a gun or knife?		
Did you live with anyone who was a problem drinker or alcoholic, or who used street drugs?		
Was a household member depressed or mentally ill, or did a household member attempt suicide?		
Did a household member go to prison?		
Add up your "yes" answers – that's your ACES score		

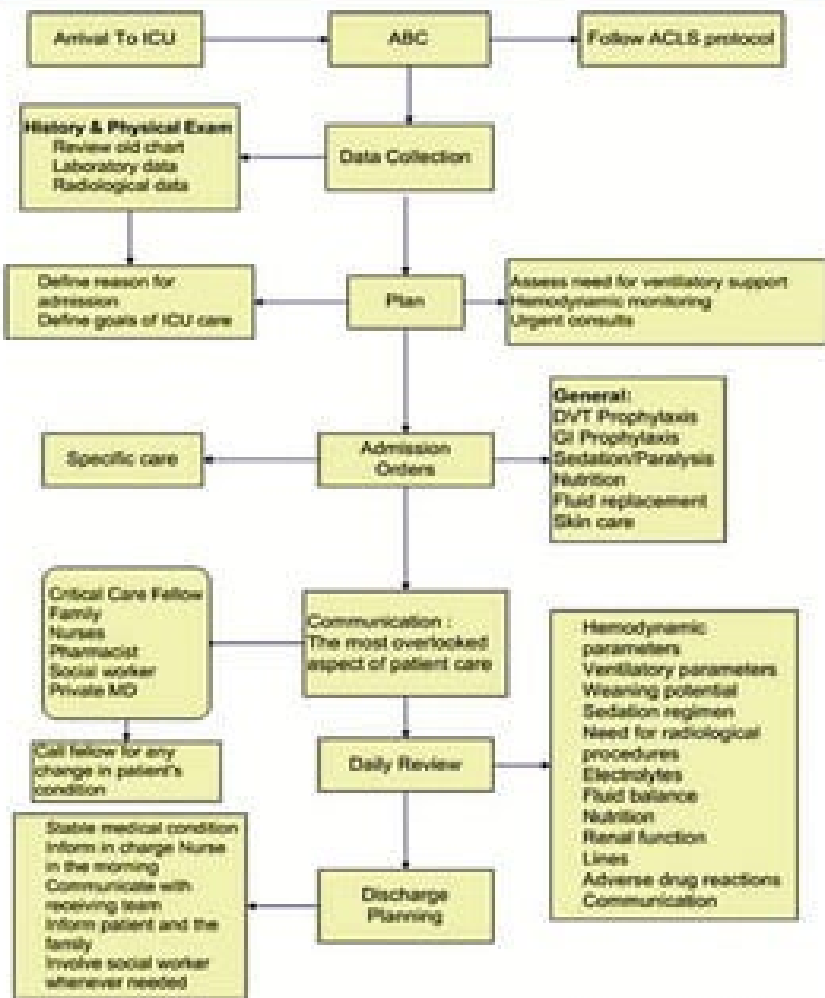
**Child Care
Health and Safety DAILY Checklist**

Classroom: _____ **Date:** _____

Completed by: _____

Health and Safety checks to be done at the BEGINNING OF EACH DAY <i>✓</i> (check if in compliance)	Mon	Tues	Wed	Thurs	Fri
Program is smoke free.					
All entrances/exits are kept clear of clutter, snow, ice, etc.					
Staff purses and personal items are locked out of reach of children.					
Hands are washed by staff and children upon arrival to classroom.					
Each child has brief health check by classroom teacher (includes parent/caregiver communication).					
Bleach solution is made daily, labeled and inaccessible to children.					
All hygiene supplies are available (soap, paper towels, toilet paper, lined garbage can, warm water).					
Area is generally clean and clutter-free (garbage emptied, floors swept, toys and work space, bathroom clean).					
All chemicals are locked/out of reach of children.					
Air fresheners are not used.					
All electrical outlets are covered.					
Furniture and equipment is in good repair (check for broken toys, accessories, wrinkled/disrepair rugs/carpet).					
Heavy toys/items are stored on lowest shelf.					
Window cords are adjusted to prevent strangulation.					
Children's personal/nap items are kept separated (use of cubbies, bags, or storage containers).					
Tables and chairs are not stacked while children are present.					
Playground and equipment is checked for garbage, standing water and other hazards before use.					
Diapering supplies are gathered and within reach before beginning (including a lined and covered foot operated garbage can).					
Cots/cribs are placed 3 ft apart or have barrier and assigned to a specific child or cleaned and sanitized after each use.					
Approved safety gates are used on stairways, if necessary.					
Screens, in good repair/secure and used in open windows and doors.					
First aid kit is available in each room/appropriately stocked.					
Infant Room (additions)					
All bottles have full name/date and refrigerated immediately.					
Infants always placed on their back to sleep in cribs/pack-n-plays.					
Cribs are free of soft bedding, bumper pads, pillows and stuffed toys.					
Cribs have tight fitting mattress and a secure fitted sheet.					
High chairs are in good repair and cleaned and sanitized before/after use.					
Safety restraints are used on infant seats, swings, strollers and high chairs.					

ICU Care: A Check List Approach

MUNI
MED

Rozhovor

Rozhovor

rozhovor je soustava ústního jednání mezi tazatelem a respondentem, kdy výzkumník získává informace prostřednictvím kladených otázek, směřujících ke zjištění skutečností, vztahující se ke zkoumané realitě.

Jde o vzájemnou interakci probíhající mezi uvedenými partnery „face to face“.

Příznačný je jednosměrný tok informací.

Nároky na zvládnutí této techniky se liší:

podle tématu

podle požadované hloubky informačního záměru

podle typu respondentů.

Záznam rozhovoru a jeho výhody

- je možné použít audiovizuální záznam a/nebo pořídit písemný záznam rozhovoru.

- použití rozhovoru je vhodné pokud se jedná o významnou problematiku, když je vhodné doprovodné prostředí, když lze předpokládat přátelské klima.

- v ošetrovatelství je tato metoda velmi přínosná, protože umožňuje přímý kontakt s respondentem

- výzkumník si může všimnout i neverbálního vyjadřování respondenta

Zásady vedení rozhovoru

- odhadnout složitost zkoumaného problému s ohledem na charakter respondentů (věk, vzdělání, inteligence, informovanost vdané oblasti)
- koncipovat rozhovor jako přirozený, nenásilný dialog, kdy jedna otázka navazuje na druhou
- počítat s narůstající únavou v průběhu rozhovoru (maximální doba rozhovoru je 1 hodina)
- motivovat respondenty vhodným vysvětlením smyslu rozhovoru
- vytvořit přátelskou, nikoliv však příliš důvěrnou atmosféru
- zajistit dodržení předepsaného postupu (stanovené míry standardizace, způsobu použití instrumentů)
- mít rámcově připravené odpovědi pro vysvětlení hůře pochopitelných otázek
- používat srozumitelný jazyk blízký chápání respondenta
- zajistit pozornost respondenta na daný problém a udržet pozornost po celou dobu rozhovoru
- vyloučit subjektivní ovlivňování odpovědí

Formy rozhovoru

Individuální rozhovor
(tazatel – respondent)

Může probíhat buď osobně nebo telefonicky.

Skupinový rozhovor
(tazatel – skupina)

Otevřený rozhovor – cíl je respondentům oznámen

Skrytý rozhovor – respondent není informovaný o účelech výzkumu

Skupinový rozhovor (tazatel –skupina)

- odehrává se buď s náhodně nebo cíleně vybranou skupinou.
- technika rozhovoru s cíleně zvolenou skupinou dle určitých kritérií se nazývá „*focus group*“.
- shromažďuje údaje prostřednictvím skupinové interakce, obvykle se účastní 6 – 12 osob a debatují o daném tématu 2 – 3 hodiny.
- důležitou roli hraje moderátor, který usměrňuje debatu.
- pokud je diskuze zaznamenávána na diktafon /jiné záznamové zařízení/, je nutné na tuto skutečnost respondenty upozornit a zajistit jejich souhlas.

Rozhovor dle míry standardizace

Standardizovaný rozhovor (kategorizovaný, strukturovaný)

- na základě předem připravených otázek, drží se předem připravené formulace a pořadí otázek.
- tazatel musí zaujímat nestranný postoj, působit neutrálně a výroky respondenta nesmí v žádném případě hodnotit.

Polostandardizovaný rozhovor

- otázky jsou připraveny pouze rámcově, rozvíjejícím činitelem je tazatel i respondent.
- podle aktuální potřeby lze rozvíjet jednotlivé problémy do větší hloubky

Nestandardizovaný (nekategorizovaný, nestrukturovaný)

- výzkumník má připraven pouze téma a základní záchytné body

Dotazník

Definice dotazníku

- dotazník je souborem otázek, jež jsou předem připraveny na formuláři.
- je založen na nepřímém dotazování respondentů a jde spolu s rozhovorem o nejrozšířenější techniku sběru dat v ošetrovatelství.

Pro techniku dotazníkového šetření je typické:

- nepřítomnost výzkumníka při vyplňování formulářů,
- přiměřená znalost prostředí a nezbytnost provedení předvýzkumu.
- **Zásadní význam** – vhodná konstrukce otázek, jde metodologicky o nejcitlivější a nejnáročnější část výzkumu.

Dotazník

— Papírový

— Online

— Telefonický rozhovor

Ukázkový dotazník

Děkujeme, že jste projevili zájem zúčastnit se testování webu pro společnost Dobrý Web. Testování se bude konat dne XY. C. 2012 v prostorách společnosti Dobrý Web, Milady Horákové 116/109, 160 00 Praha 6.

Celková délka testování nepřesáhne 45 minut. Po ukončení dostanete odměnu 500,- Kč.

Vyplnění tohoto dotazníku Vám zabere nejvýše 5 minut.

Povinné otázky jsou označeny červenou hvězdičkou. V dotazníku se pohybujte pomocí tlačítek "Pokračovat" / "Continue" a "Zpět" / "Back" Dotazník odešlete tlačítkem "Submit" / "Odeslat".
* Required

Jaký z druhu sportu máte rádi: *

- Lyžování
- Turistika
- Jízda na kole
- Běh

Jak často provozujete sport? *

- více jak 3x v týdnu
- 1x za týden
- 1x za 14 dní
- alespoň 1x za měsíc
- rekreačně

Váš mobil *

Číslo, na kterém bychom Vás mohli kontaktovat

Váš věk *

Vaše jméno *

Plánování firemní akce

Stránka 1

1. Jaký termín by Vám pro naši (jarní / letní) akci nejlépe vyhovoval?

2. Máte nějaký tip, kde by se akce mohla konat?

3. Které dny by Vám pro konání naší akce nejlépe vyhovovaly?

pouze pracovní dny

kombinace pracovních dnů a víkendu

pouze přes víkend

Co potřebuji

- Odborné znalosti v oboru
- Znalost specifik v dané problematice (firemní kultura, sociální prostředí...)
- Prohledat všechny možné zdroje pro nalezení vhodného standardizovaného dotazníku / měřicí škály /
- Inspirujte se v jiných publikacích

...netvořte vlastní dotazník “na zelené louce”. **Použijte a upravte si již vytvořený dotazník**, který se osvědčil...

Dotazník – zásady

Je potřeba se zaměřit především na:

srozumitelnost

přehlednost a snadnou orientaci

jednoduchost vyplňování

jazykovou korektnost

grafickou úpravu

DOTAZNÍK, ZÁKLADNÍ PRAVIDLA PRO TVORBU OTÁZEK/položek (1)

- musí zahrnovat všechny problémy, které zkoumáme
- musí zaujímat celou šíři problematiky
- musí mít dokonale promyšlenou strukturu
- konstrukce dotazníku by měla respondentu spíše přitahovat
- formulace otázek má být jasná, jednoduchá a jednoznačná

Příklad:

<https://www.surveymonkey.com/survey/1234567890>

<https://www.surveymonkey.com/survey/1234567890>

DOTAZNÍK, ZÁKLADNÍ PRAVIDLA PRO TVORBU OTÁZEK/položek (2)

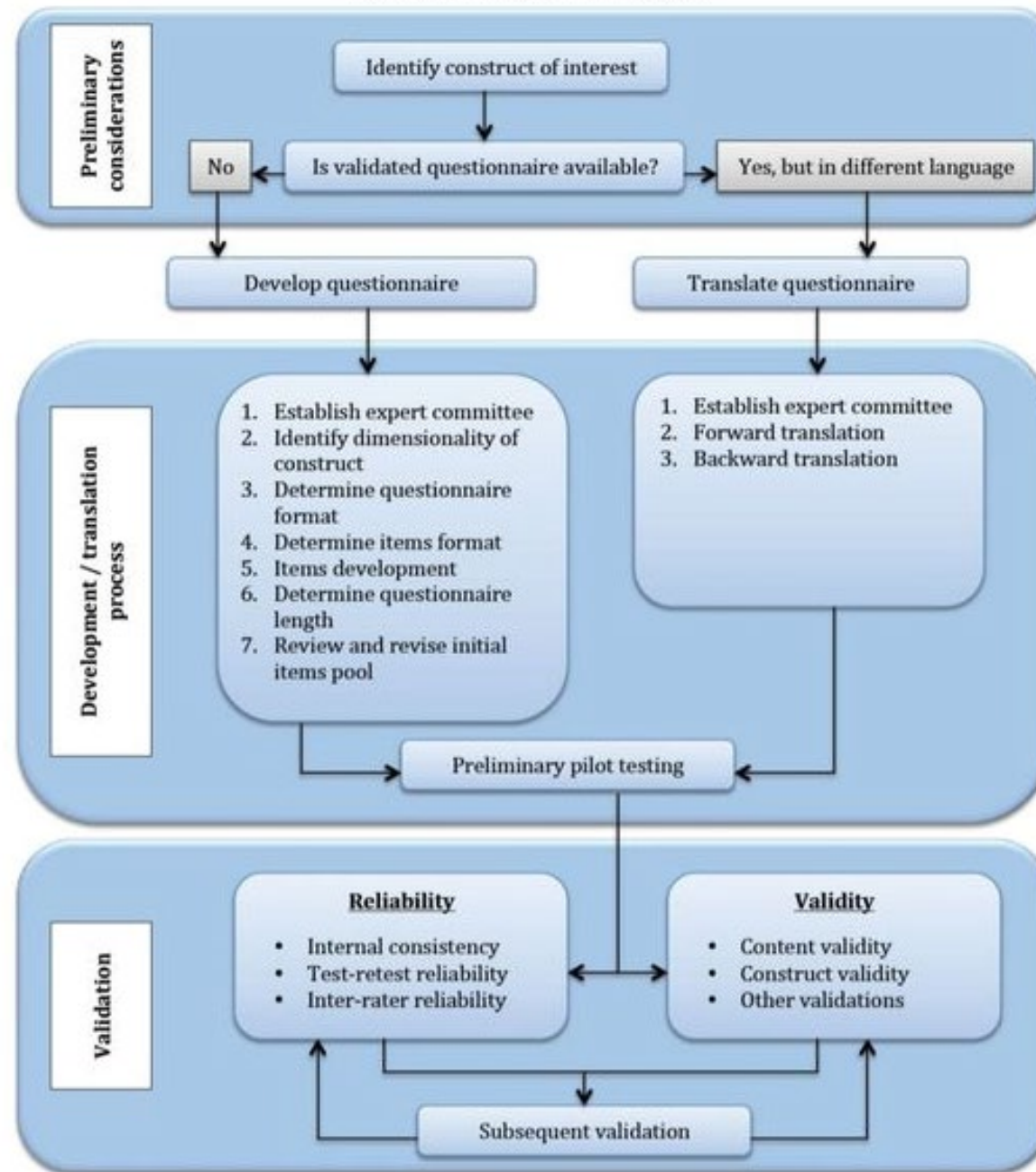
- všichni respondenti by měli otázce porozumět stejným způsobem
- nevolte široké znění otázky, to obvykle vede k volným odpovědím
- vyhýbejte se výrazům jako je „několik, někdy, obyčejně“ respondenti je mohou interpretovat různě
- vyhněte se dvojitým otázkám
- kladete jen takové otázky, na které respondent dovede odpovědět
- otázky musí být pro respondenty smysluplné
- vyhýbejte se předpojatým otázkám

Praktické rady – tvorba dotazníku

- **Jednoznačnost** – formulovat výstižné a jednoduché věty.
 - vyvarovat se dvojitých záporů a nejednoznačných slov
- **Srozumitelnost** – používat jazyk cílové skupiny respondentů, vžít se do role dotazovaného (senioři, mládež....)
- **Stručnost** – používat krátké, stručné věty
- **Validita** – ptát se na to, co skutečně potřebujeme zjistit, jinými slovy, zdali odpověď na otázku pomůže dosažení stanoveného cíle průzkumu.
- Vyvarovat se **haló-efektu**, tj. řadě příbuzných otázek za sebou, kde se odpověď z první otázky přenáší i do ostatních.

Figure 1: Questionnaire development and translation processes

Tvorba dotazníků

Dotazník – anonymita

Anonymní

- Respektujeme důvěrný charakter individuálních informací
- dáváme záruku pouze hromadného zpracování
- dáváme přednost všude tam, kde hrozí ohrožení respondentů
- zabraňuje pocitu „nepříjemného vyzvídání“
- odpovědi upřímnější a spolehlivější

Neanonymní

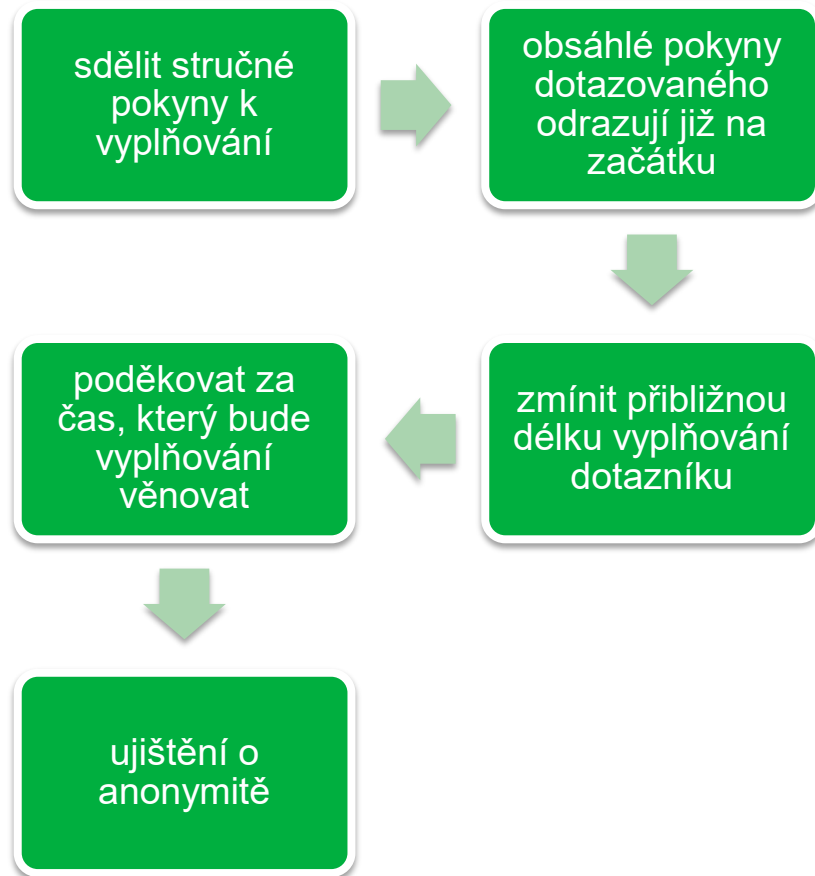
- nezbytné tam, kde se vedou kartotéky jednotlivých členů,

Skladba dotazníku

Dotazník se obvykle skládá ze tří částí:

- **vstupní část** je složena z hlavičky
- stručný úvod, který by měl dotazovanou osobu slušně
- **oslovit a požádat o vyplnění dotazníku**
- **představit náplň** dotazníku
- naznačit **význam** odpovědí a **smysl** celého dotazníku (lidé neradi dělají věci, u kterých nevidí žádný smysl)
- zdůraznit přínos správného vyplnění pro samotného respondenta

Vstupní část dotazníku

Průvodní dopis

V průvodním dopise výzkumník vysvětluje, z jakých důvodů se obrací na respondenta, prosí jej o vyplnění dotazníku a o jeho vrácení.

Hlavní explorativní část – jádro dotazníku

- obsahuje vlastní položky dotazníku
- pořadí otázek nemusí být vždy tematické
- na prvních místech bývají otázky lehčí a přitažlivější, abychom respondenta ve vyplňování neodradili
- Uprostřed dotazníku uvádíme otázky těžší a méně zajímavé
- ke konci dotazníku zařadíme otázky, které mají důvěrnější charakter
- nakonec uvádíme i otázky faktografické, protože ty nebývají tak náročné jako jiné typy otázek
- soustředí se na závisle proměnné, vyjadřující vybrané problémy a hypotézy

Poslední část dotazníku

- poděkování respondentovi za spolupráci

Typy otázek v dotazníku – dle otevřenosti

Uzavřené otázky – nabízí připravené odpovědi, úlohou respondenta je označit vhodnou odpověď.

Příklad: Považujete svou stravu za pestrou a odpovídající požadavkům zdravé výživy:

- ano, určitě
- spíše, ano
- spíše, ne
- určitě ne
- nevím

Otevřené otázky – respondent má volnost v odpovědi.

- výhodou je, že neomezují respondenta a nevnučují mu volbu.

- na otevřené otázky se však odpovídá obtížněji, než na uzavřené.

- nevýhodou je, že otevřené otázky se hůře zpracovávají, široký sortiment odpovědí pak musí výzkumník dodatečně kategorizovat. Příklad: Co si myslíte o...? Co se podle vás stane příště? Co by se stalo, kdyby...?

Polouzavřené otázky

• nejprve vyžadují uzavřenou odpověď a po té ještě vysvětlení v podobě otevřené otázky nebo variantu „jiné odpovědi“

• Příklad: Souhlasíte s...?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

Pokud ano, proč? V dotazníku nemusí vystupovat jen jeden typ otázek, naopak střídá-li se více typů, zlepšuje to pozornost a vyvádí respondenta ze stereotypu.

Uzavřené otázky – úskalí formulace

- jednotlivé kategorie musí být tzv. vyčerpávající (obsahovat všechny možné alternativy)
- pokud výčet není možný, je nutné uvést možnost „jiná odpověď“
- všechny odpovědi se musí vzájemně vylučovat, není možné odpověď zařadit do více kategorií

Filtrační otázky a projekční otázky

Filtrační - eliminují respondenty, kteří z objektivních i subjektivních důvodů nemohou odpovědět na otázku následující

Příklad: Máte děti?

a) ano

b) ne

Následující otázka je určena pouze rodičům.

Projekční otázky

Předkládáme respondentovi k posouzení názory a postoje jiných lidí,
„Jak smýšlejí sestry ve vaší nemocnici o svém platovém ohodnocení?“
Tzv. technika nedokončených vět,

O jejich spolehlivosti se diskutuje....

V závěrečných pracích je nedoporučujeme...

Kontrolní otázky („lži skóre“)

Ověření si spolehlivosti/pravdivosti některých otázek,

„Uved'te onemocnění, které se vyskytlo ve vaší rodině za posledních 5 let:

- a) onemocnění srdce a cév
- b) onemocnění trávicího traktu
- c) maligní/nádorové onemocnění
- d)“

„Objevilo se ve vaší rodině v posledních pěti letech onemocnění srdce a cév?

- a) ano
- b) ne“

Typy otázek – škály

– forma otázky, kterou žádáme respondenta, aby řadil zkoumaný problém na určité kontinuum.

Kontinuum může být vyjádřeno různým způsobem:

- Verbálně
- Číselně
- Graficky

Vyjádření škály

Verbálně

- a) velmi líbil
- b) líbil
- c) nemohu se vyjádřit
- d) nelíbil
- e) velmi nelíbil

Číselně

1 = velice se mi líbí, 2 = dost se mi líbíatp.

Graficky – respondent zaznamenává odpověď přímo na osu nebo úsečku

Příklad: Vizuální analogová škála

Validita dle typů otázek

- Faktografické otázky mají vysokou validitu, na otázky typu věk, bydliště, zaměstnání, odpovídají respondenti přesně.
- Nižší validitu mají otázky týkající se postojů, názorů, zájmů apod

Návratnost dotazníků

1

= poměr počtu distribuovaných dotazníků k počtu vyplněných a vrácených dotazníků, udává se v procentech.

2

za požadovanou minimální návratnost dotazníkového výzkumu se považuje 75 %.

3

Návratnost snižuje – přílišná délka dotazníku, neaktuálnost problému, nedostatečná srozumitelnost otázek

Výhody dotazníku

- jedna nejlevnějších metod průzkumu
- jednoduše se zpracovává a vyhodnocuje
- jedna z nejméně „dotěrných“ metod průzkumu – respondent vyplňuje bez výzkumníkovy přítomnosti
- jednoduchý na vyplnění

Nevýhody dotazníku

- může být obtížné získat respondenty
- v dotazníku je snadnější vyplnit nepravdivé informace
- redukuje komunikaci – 90 % komunikace je nonverbální – dotazník ji nedokáže zachytit

Nejčastější chyby v konstrukci otázek

- **Obsahová nesrozumitelnost** – přiblížit předmět zkoumání, nikdy nepodceňovat ani nepřeceňovat informovanost respondenta.
- **Jazyková nesrozumitelnost** – pozor na odborné názvy a cizí slova.
- **Nejednoznačné otázky** – např.: *„Čistíte si pravidelně zuby?“*
- **Příliš strohé otázky**
- **Příliš dlouhé otázky** – mnohomluvné, např.: *„Domníváte se, že zdravotní péče byla v 80. letech, lepší než v následujícím období nebo si myslíte, že v současné době je lepší?“*
- **Sugestivní otázky** – předem „napovídají“ očekávanou odpověď, např.: *„Líbí se vám, když...“*
- **Otázky typu „proč“** – jsou přípustné jen tehdy, když vysvětlují čin respondenta, např.: *„Proč je ve vaší nemocnici dobrá pracovní morálka?“*
- **Halo efekt** – pokud klademe za sebou řadu podobných otázek, které jsou v začátku spojeny s negativní odpovědí nebo neg. citovým zabarvením – přenos na ostatní otázky příbuzného tématu.

„Fatální“ chyby ve formulaci položek/otázek

– Neohleduplné otázky:

- „*Jak často se opijíte?*“
- „*Trestáte děti?*“

– Eufemismy – opisná vyjádření, která zjemňují, zeslabují negativní hodnocení spojený mi s některými otázkami.

- „*Pijete někdy alkoholické nápoje?*“
- „*Jaké využíváte výchovné metody?*“

– **Věcná náročnost** –neklademe příliš náročné otázky

- z hlediska paměti dotazovaného, i odborného.
- *Např.: „Proč jste se rozhodla pro povolání všeobecné/zdravotní sestry?“*

Na co dát pozor...

Dotazník je nesmírně užitečný nástroj, nicméně je třeba vidět jeho **dvě základní charakteristiky**:

1. Kvalita odpovědi závisí na kvalitě otázky

Tedy na špatnou otázku se dozvíte špatnou odpověď; pokud zvolíte špatnou formulaci otázky či špatné varianty odpovědí, budou vaše zjištění chybná.

2. Dotazník je založen na extrémní redukci informací

Na co se nezeptáte, se nedozvíte; dotazník redukuje problém na několik málo otázek a dané možnosti odpovědí a vztahy mezi nimi. Pokud se na něco zapomenete zeptat, nedozvíte se to. A navíc ani nepřijdete na to, že jste se na to zapomněli zeptat.

Dotazník versus anketa

Anketa je druh výzkumné techniky založené na dotazníku:

- slouží především ke zjištění názoru velkého počtu osob
- zpravidla se skládá pouze z několika otázek

Pilotáž dotazníku

– 5 – 10 respondentů

Proč toto podstupovat?

- Protože **je nemožné si představit všechny možné situace**, ve kterých se naši klienti nacházejí, vžít se do okolností rozličných klientů a tento test (odborně “pilotáž”) nám pomůže odhalit chyby či nepřesnosti, jichž jsme se nevědomky dopustili.
- Často toto zjistíme až tehdy, když dotazník vyplňujeme s někým jiným – s někým, kdo nevěděl, **kam jsme zrovna touhle otázkou mířili**, co jsme vlastně měli na mysli.
- Telefonické nebo jiné „živé“ testování má ještě další přednost: většinou zjistíme, že se **ptáme zbytečně složitě**, protože psaný projev svádí ke složitějšímu vyjadřování a naopak **mluvený projev k jednodušším formulacím a vyjadřování**.
- Pokud nemáme k dispozici několik respondentů, mohou jakou nouzové řešení pomoci spolupracovníci, rodinní příslušníci či přátelé.

Distribuce dotazníků a sběr dat

- Distribuce tištěné verze (pošta, volně přístupné místo...)
- Distribuce on-line (sociální sítě, email, placené reklamy...)
- Dotazování face-to-face

Používat povinné otázky v dotazníku?

- Představme si, že bychom dotazníky sbírali nikoli online (CAWI), ale klasicky face to face na ulici – jak respondenta donutíme, aby odpověděl na otázku, na kterou odpovědět nechce? Nijak. Tedy když pominu různé „vyspělé tazatelské techniky“ ve stylu „Tak tam něco napišme, já to nemůžu odevzdat prázdné, co třeba za a)...“ Anebo si představme, jak by takový výzkum probíhal po telefonu (CATI). Za jak dlouho naštvaný respondent položí hovor?
- Nejen laičtí výzkumníci totiž zapomínají na základní práva respondentů:
 - 1) právo respondenta neodpovědět na otázku
 - 2) právo respondenta neúčastnit se výzkumu

Jak tedy naložit s povinnými otázkami?

- **Používat povinné otázky co nejméně**
 - V jednom online dotazníku nejvýše tolik, aby se na prstech jedné ruky daly spočítat.
- **Používat atribut „povinnosti“ jen pro zásadní otázky**
 - Jako povinné otázky označit v online dotazníku pouze ty, bez kterých se skutečně neobejdeme. Takové otázky, aby když je respondent zapomene vyplnit a vyskočí mu červené upozornění, aby si v ideálním případě řekl: „No jo, to je důležité, to jsem zapomněl vyplnit“ a nikoli „Co ještě otravují?“.
- **V povinné otázce vždy uvést možnost typu „Nevím/Nechci odpovědět“**
 - Pokud nastavíme otázku jako povinnou, musí mít možnost odpovědět i ten, kdo odpovědět nechce. Zní to jako paradox? U povinné otázky bychom totiž vždy měli jako jednu z možných odpovědí zařadit i možnost „Nevím/Nechci odpovědět“. Proč? Protože to je základní právo respondenta – právo neodpovědět se vztahuje dokonce i na naši povinnou otázku. Pokud tuto možnost do otázky nedáme, tak se nejen prohřešujeme proti sdíleným pravidlům, ale zvyšujeme riziko okamžitého ukončení online dotazníku.

M U N I
M E D

Experiment

Experiment

metoda výzkumu, která záměrným vyvoláním určitých jevů, umožňuje kontrolu jejich účinku na jiné jevy a kritickým zhodnocením výsledků umožňuje objasnit jejich povahu

podstata spočívá v umělém vyvolání určité žádoucí situace

pro potřeby experimentu je obvykle nutné sestavit dvě skupiny:

- experimentální
- kontrolní

Rozlišujeme základní typy experimentů:

- klasický
- klinický
- přirozený

Experiment - typy

Klasický

- prováděn v laboratorních podmínkách, kdy využívá jedné experimentální a druhé kontrolní skupiny.
 - obě skupiny jsou pozorovány a měřeny

Klinický

- zachováváme stejné vnější podmínky, ale nelze zachovat podmínky vnitřní.
 - probíhá mezi srovnávacími skupinami
 - často pomocí klinického experimentu probíhá výzkum léčiv
 - pevnou součástí klinického výzkumu je etická komise

Studium dokumentů – Obsahová analýza dokumentů

Obsahová analýza dokumentů

klasická metoda založená na analýze jakýchkoliv dokumentů, které nebyly vytvořeny za účelem výzkumu

jedná se o dokumenty psané, tištěné, zachycené na zvukových nosičích, videozáznamech, ale i fotografiích

obsahová analýza slouží k tvorbě závěrů, úsudků, hlavních myšlenek

v ošetrovatelství můžeme obsahovou analýzu zaměřit na zdravotnickou dokumentaci (lékařské a ošetrovatelské záznamy) nebo na dokumenty zdravotnického managementu

MUNI
MED

Kazuistika – případová studie

Kasuistika, případová studie – CASE STUDY

- řadí se ke kvalitativním metodám výzkumu, jde o výzkum na vzorku jedné osoby nebo situace.
- v ošetrovatelství jde o popis konkrétního případu určitého onemocnění u jednotlivých osob, je důležitým zdrojem poznání nemoci ve speciálních případech (*běžné případy/raritní případy*)
- obsahuje zpravidla rodinnou a osobní anamnézu, diagnózu, prognózu, příslušné ošetrovatelské postupy, jejich průběh a výsledky, analýzu, interpretaci a závěr.

Účel kazuistiky

- návrh řešení problémů
- stanovování hypotéz, které je možné ověřovat dalším výzkumem
- jako doplněk kvantitativního výzkumu
- jako metodu výuky v přirozených podmínkách

Uplatnění ve výzkumu v ošetrovatelství:

- ověření metod a prostředků ve vztahu k metodologii získávání informací o zkoumaných subjektech
- uplatnění u nové problematiky – získávání prvních informací o novém onemocnění a ošetrovatelských potřebách
- tvorba originálních hypotéz.

V rámci aplikovaného výzkumu můžeme získat odpovědi na užší praktický ošetrovatelský problém.

Postup a typ zpracování

- Popis historie případu
- Studium a rozbor případu – analýza
- Komplexní kazuistika – historie + analýza = epikríza

Postup zpracování kazuistiky:

- vhodný výběr problematiky (případu)
- stanovení cílů studie
- formulování otázek, vymezení problémů
- výběr adekvátního případ, (získat jedince pro spolupráci)

Základ = teoretické vědomosti a zkušenosti

MUNI
MED

Děkuji za pozornost